

ГІЙОМ МЮССО

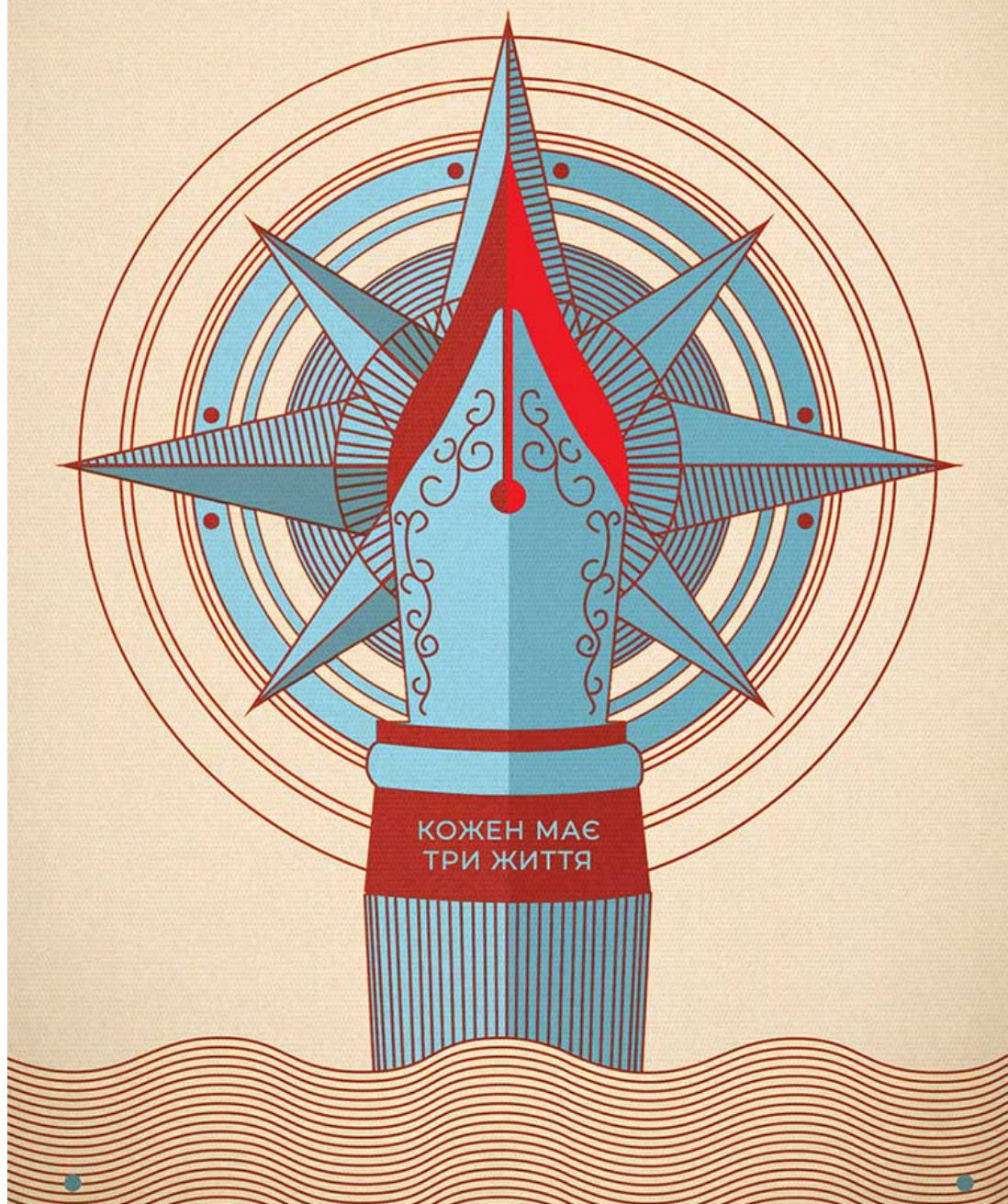
ТАЄМНИЧЕ ЖИТТЯ
ПИСЬМЕННИКІВ

КОЖЕН МАЄ
ТРИ ЖИТТЯ

ГІЙОМ МЮССО

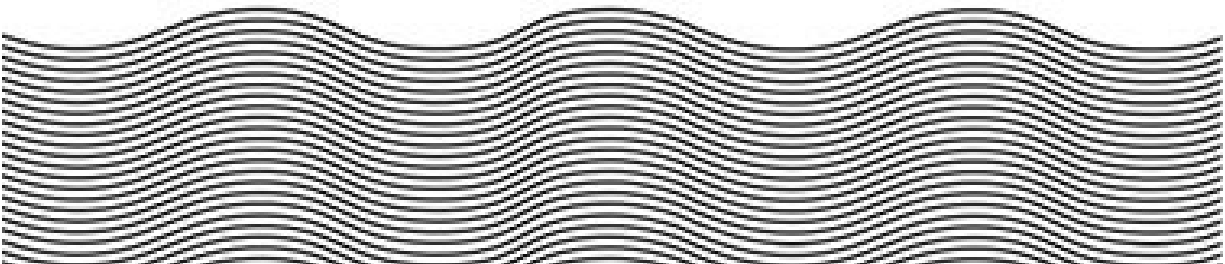
ТАЄМНИЧЕ ЖИТТЯ
ПИСЬМЕННИКІВ

GUILLAUME MUSSO

LA VIE SECRÈTE
DES ÉCRIVAINS

Roman

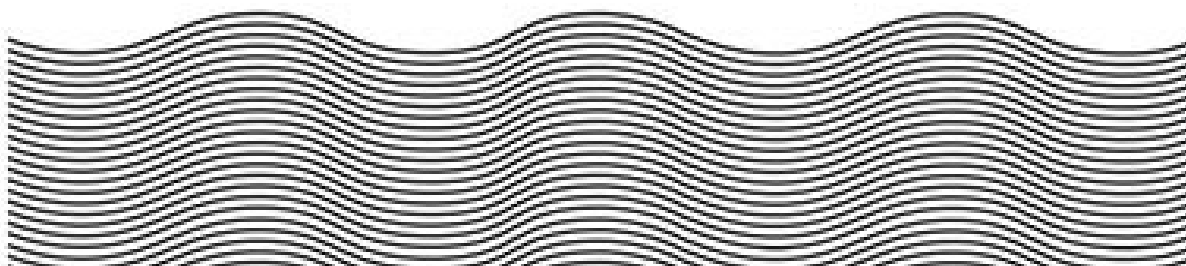

ГІЙОМ МЮССО

ТАЄМНИЧЕ ЖИТТЯ
ПИСЬМЕННИКІВ

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2020 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЯ

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2020

ISBN 978-617-12-7884-4 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням: Musso G. La vie secrète des écrivains : Roman / Guillaume Musso. —
Paris : Calmann-Lévy, 2019. — 352 p.

Переклад з французької Валерії Космідайло

Дизайнер обкладинки Аліна Беякова

Електронна версія створена за виданням:

Мюссо Г.

М98 Таємниче життя письменників : роман / Гійом Мюссо ; пер. з фр. В. Космідайло. —
Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 208 с.

ISBN 978-617-12-7628-4

ISBN 978-2-7021-6548-5 (фр.)

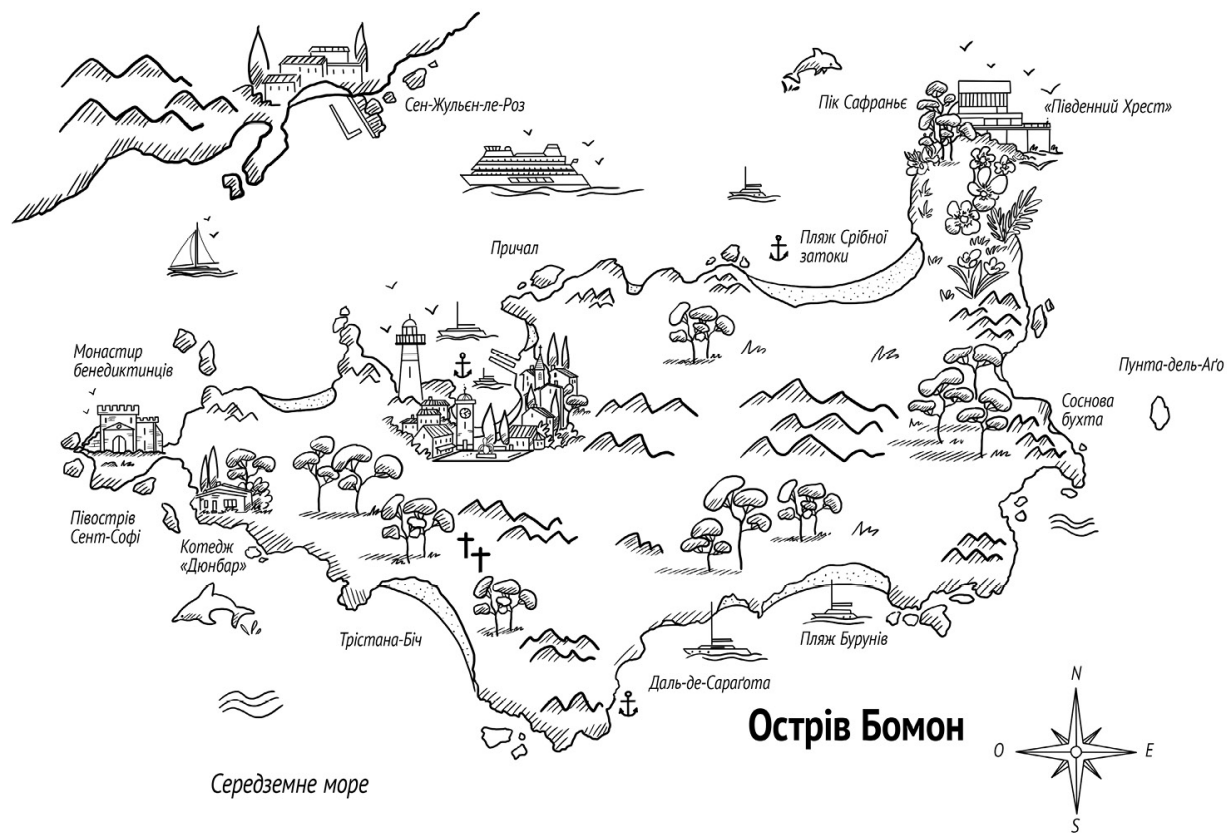
Письменник-початківець Рафаель утомився від відмов видавництв і тепер прагне лише одного: знайти свого кумира Натана Фоулза, видатного письменника-відлюдника. Рафаель вирушає на забутий богом острів Бомон. Сюди втік Натан кілька років тому. Причини зникнення письменника і досі залишаються невідомими. Та Рафаель вірить, що саме він розкриє таємницю Фоулза. Таку саму мету має і журналістка Матильда, яка теж прибула на Бомон. У неї є дивні світлини, що стосуються Фоулза. Тим часом на Бомоні стається вбивство — жінку знайдено розіп'ятою. Хтось наче попереджає, що ліпше не розкривати чужих таємниць. Бо інакше станеш їх частиною...

УДК 821.133.1

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2020
Натану

Щоб вижити, потрібно розповідати історії.
Умберто Еко. Острів напередодні

Пролог

ЗАГАДКОВИЙ НАТАН ФОУЛЗ

(Газета «Le Soir», 4 березня 2017 року)

Автор легендарної «Лорелей Стрейндж» відсутній на літературній сцені майже двадцять років, проте в читачів різного віку він усе ще викликає справжнє захоплення. Усамітнившись на острові в Середземному морі, письменник уперто відмовляється від будь-яких контактів із медіа. Ця книжка — репортаж про відлюдництво на острові Бомон.

Це називають ефектом Стрейзанда: що старанніше ви намагаєтеся щось приховати, то більшу увагу привертаєте до того, що хочеться втаїти. Від часу свого раптового зникнення у тридцять п'ять років зі світу письменництва Натан Фоулз є жертвою цього зворотного механізму. Охоплене ореолом таємничості, життя франко-американського письменника протягом двох десятиліть викликало чимало говору та гомону.

Фоулз народився в Нью-Йорку в 1964 році, батько — американець, мати — французька; дитинство провів в околицях Парижа, але повернувся до Сполучених Штатів, щоб завершити навчання: спочатку в Академії Філіпса, згодом — у Єльському університеті. Здобувши ступінь із права та політології, він береться за гуманітарну діяльність, кілька років працює в організаціях «Боротьба з голодом» та «Лікарі без кордонів», зокрема в Сальвадорі, Вірменії та Курдистані.

УСПІШНИЙ ПИСЬМЕННИК

Натан Фоулз повертається до Нью-Йорка в 1993 році й публікує свій перший роман «Лорелей Стрейндж» — шлях ініціації дівчини-підлітка в психіатричній лікарні. Успіх не приходить одразу, але за кілька місяців завдяки сарафанному радіо — передовсім серед молоді — роман стає хітом продажів. За два роки своїм другим твором, великим за обсягом поліфонічним романом майже на тисячу сторінок — «Маленьке американське містечко» — Фоулз здобуває Пулітцерівську премію, і його змушені визнати одним із найбільш оригінальних голосів американської літератури.

У кінці 1997 року письменник уперше дивує літературний світ. Оселившись у Парижі, він публікує новий текст, написаний французькою. «Вражені» — це несамовита історія кохання, а водночас — переосмислення трауру, душевного життя та могутності письменництва. Саме тоді він по-справжньому відкрився французькій публіці, зокрема завдяки участі в спецвипуску «Bouillon de culture» ¹ спільно із Салманом Рушді, Умберто Еко та Маріо Варгасом Льясою. Фоулз ще раз з'явиться в цій телепрограмі в листопаді 1998 року, що, як з'ясується згодом, буде передостанньою його появою в медіа. За сім місяців, коли письменникові заledве виповниться тридцять п'ять, він анонсує у своєму прощальному інтерв'ю для «Франс Прес» безапеляційне рішення припинити писати.

УСАМІТНЕННЯ НА ОСТРОВІ БОМОН

Відтоді письменник дотримувався свого слова. Переїхавши до будинку на острові Бомон, Фоулз ніколи більше не публікував жодного тексту й не давав інтерв'ю. Він також відмовився від усіх запрошень робити теле- чи кіноадаптації його романів (Netflix і Amazon нещодавно, подекуди, вкотре піймали облизня, незважаючи на досить солідну фінансову пропозицію).

Уже близько двадцяти років гримке мовчання «самітника на Бомоні» не перестає жити домисли. Чому Натан Фоулз у тридцять п'ять років на піку слави добровільно вирішує сховатися від світу?

«Не існує таємничого Натана Фоулза, — стверджує Джаспер Ван Вік, незмінний агент письменника. — Нема тут ніяких секретів. Натан просто зайнявся іншим. Він остаточно перегорнув сторінку письменництва та видавничих реалій». Коли його спитали про будні письменника, Ван Вік продовжив невизначено відповідати: «Як мені відомо, Натан зайнятий особистими справами».

ЩОБ БУТИ ЩАСЛИВИМИ, ЖИВІМО ПРИТАЄНО

Щоб покласти край найменшим очікуванням читачів, агент уточнює, що автор «за двадцять років не написав ані слова», і виказує категоричність: «Якщо “Лорелей Стрейндж” і порівнюють із “Ловцем у житті”, то все-таки Фоулз — не Селінджер: у його будинку немає сейфа, повного рукописів. Більше ніколи не буде нового роману авторства Натана Фоулза. Навіть після його смерті. Це достеменно».

Попередження, яке не знеохотило найдопитливіших намагатися дізнатися більше. Протягом років чимало читачів та журналістів допливли аж до острова Бомон, щоб потинятися довкола оселі Фоулза. Двері перед ними завжди були зачинені. Недовіра, що варта, вочевидь, мешканців острова. Це місця, де, навіть до приїзду письменника, стало девізом твердження «щоб бути щасливими, живімо притаєно»; тож годі дивуватися. «Місцева влада не розголошує персональні дані резидентів острова, видатних чи ні», — от і вся відповідь мерії. Мало хто з острів'ян погоджується щось розповісти про письменника. Ті, що погодилися відповісти на наші запитання, деромантизують життя автора «Лорелей Стрейндж». «Та не живе Натан Фоулз, як у норі, скоцюрбившись, — запевняє Івон Сікар, дружина єдиного медика на острові. — Ми часто перетинаємося, коли на своїй Mini Moke він їде на закупи до “Заутка Еда”, єдиного

гастроному в місті». Фоулз також заглядає до пабу, «зазвичай під час трансляцій матчів марсельського “Олімпіка”», — уточнює власник закладу. Один із постійних відвідувачів пабу зазначає, що «Натан не такий дикун, як часом його описують журналісти. Радше це приємний чоловік, який добре знається на футболі та полюбляє японське віскі». Лише одна тема здатна його розізлити: «Якщо ви спробуєте заговорити про його книжки чи літературу, Фоулз зрештою розвернеться й піде».

ПУСТКА В ЛІТЕРАТУРІ

Серед колег-письменників є чимало палких прихильників Фоулза. Том Бойд, наприклад, виказує безмежний захват. «Я йому зобов'язаний деякими своїми найкращими емоціями, пов'язаними з читанням, і, безсумнівно, він — один із тих письменників, перед ким я в боргу», — стверджує автор «Трилогії янголів». У такому ж тоні відгукується Тома Дегале, який вважає, що трьома різними книгами Фоулз сконструював оригінальне творіння, що стане знаменним. «Звісно, як і всім, мені шкода, що він зник із літературної арени, — заявляє французький прозаїк. — У наш час не вистачає його голосу. Мені дуже хотілося б, щоб Натан повернувся на літературне поприще, написавши новий роман, але, гадаю, цього ніколи не трапиться». Це ймовірно, та не забуваймо, що Фоулз обрав епіграфом до свого останнього роману фразу з «Короля Ліра»: «То зірки, зірки керують долею людською» ².

Жан-Мішель Дюбуа

¹ «Поживне середовище» (дослівно — «культурний бульйон») — ток-шоу про культуру, що транслювалося у прайм-тайм із 1991 по 2001 рік по французькому телебаченню. (Тут і далі прим. перекл., якщо не вказано інше).

² Переклад Максима Рильського.

Письменник, який більше не писав

Видавництво Кальман-Леві
вулиця Монпарнас, 21
75006 Париж

№ 379529

Мсьє Рафаелеві Батаю
Авеню Арістід-Бріан, 75
92120 Монруж

Париж, 28 травня 2018 року

Мсьє,
ми отримали Ваш рукопис «Боязке верхогір'я» і дякуємо за Вашу довіру до нашого видавництва.

Ваш рукопис було ретельно вивчено нашим читацьким комітетом. На жаль, він не відповідає вимогам до творів, у яких ми зацікавлені на даний момент.

Бажаємо Вам якомога швидше знайти видавця для цього тексту.

Щиро Ваш
Літературний відділ

P. S. Ваш рукопис залишається у Вашому розпорядженні у видавництві протягом місяця. У випадку, якщо Ви бажаєте отримати його назад поштою, будемо вдячні за заздалегідь надісланий конверт із маркою для пересилання.

I

Риса номер один для письменника

Риса номер один для письменника — це мати доладні сідниці.
Дені Лаферр'єр

ВІВТОРОК, 11 ВЕРЕСНЯ 2018 РОКУ

1

Вітрила тріпотіли на тлі осяйного неба.

Судно відчалило від варських берегів десь після тринадцятої години й зараз зі швидкістю п'ять вузлів³ прямувало до острова Бомон. Сидячи поруч із капітаном недалеко від штурвала, я хмелів від живильного морського повітря. Споглядання металево-золотавих відблисків на поверхні води повністю мене поглинуло.

Того ранку я залишив свою однокімнатну квартиру в столичному регіоні, щоб о шостій сісти на швидкісний потяг до Авіньйона. Із Папської столиці автобусом я рушив до Єра, а потім — на таксі аж до маленького порту Сен-Жульєн-ле-Роз, єдиного місця, звідки відчаливали пороми в напрямку острова Бомон. Через те, що в розкладі залізниці вкотре стався збій, я на п'ять хвилин спізнився на єдиний рейсовий транспорт, який курсував удень. Тож коли я, тягнучи за собою валізу, бродив причалом, капітан одного нідерландського вітрильника, що збирався відчаливати в пошуках клієнтів на острові, люб'язно запропонував попливти з ним.

Мені щойно виповнилося двадцять чотири й велося несолодко. Два роки перед тим я закінчив паризьку бізнес-школу, але не шукав роботу відповідно до освіти. Я отримав там диплом лише для того, аби батьки були спокійні; мені не хотілося, щоб життя складалося з менеджменту, маркетингу чи фінансів. Ці останні два роки я крутився по підробітках,

щоб оплачувати оренду житла, а всю творчу енергію віддавав написанню роману «Боязке верхогір'я», від якого відмовилися десятки видавництв. Усі листи з відмовами я прикріпив кнопками на дошку над робочим столом. Щоразу, коли вістря проколювало поверхню, здавалося, що проколюють моє серце: настільки рівень пригніченості дорівнював пристрасі до письменництва.

На щастя, депресія не затягнулася надовго. Аж до теперішнього моменту вдавалося переконувати себе, що невдачі лише передують успіху. Щоб повірити в це, я хапався за приклади видатних. Стівен Кінг часто повторював, що тридцять видавництв відмовилися від «Керрі». Половина лондонських видавців уважала, що перший том «Гаррі Поттера» «занадто довгий для дітей». Перед тим, як стати найбільш продаваним науково-фантастичним романом у світі, «Дюна» Франка Герберта мала добрячі два десятки відмов. Що ж до Френсіса Скотта Фіцджеральда, той, здається, обліпив стіни кабінету ста двадцятьма двома листами з відмовами, одержаними від журналів, куди письменник надсилав свої новели.

2

Але цей метод самонавіювання Куе почав вичерпувати себе. Незважаючи на всі зусилля, складно було знову взятися за писання. І не синдром білого аркуша чи відсутність ідей мене паралізували, ні. Це було згубне враження, що я перестав розвиватись як письменник. Враження, що відтепер неясно, куди рухатися. Хотілося нового погляду на мою роботу. Когось доброзичливого, але безкомпромісного. На початку року я записався на курси креативного рейтингу, що їх організовувало одне престижне видавництво. Я покладав багато надій на цю письменницьку майстерню, але швидко розчарувався. Куратором був письменник Бернар Дюфі — романіст, чий зірковий час припав на кінець 1990-х і який сам себе назвав «ювеліром стилю». «Всі ваші зусилля мають бути спрямовані на мову, а не на історію, — повторював він увесь час. — Оповідь існує тільки для того, щоб слугувати мові. Книга має за ціль одне — пошук форми, ритму,

гармонії. Лише це єдине уможлиблює оригінальність твору, бо від часів Шекспіра всі історії вже написано».

Тисяча євро, які я заплатив за цей урок письменництва, — три заняття по чотири години — розізлили мене й збанкрутили. Можливо, Дюфі й мав рацію, але особисто я дотримувався протилежної думки: стиль — не самоціль. Риса номер один для письменника — це вміти привабити читача цікавою історією. Оповіддю, спроможною вихопити з реальності й занурити в епіцентр відвертостей та одкровенень персонажів. Стиль — це лише спосіб іннервувати розповідь, змусити слово вібрувати. Насправді мені було байдуже до думки якогось академічного письменника на кшталт Дюфі. Єдина думка, яку мені хотілося б почути, що була б вагомою для мене, — це думка мого кумира навіки: Натана Фоулза, улюбленого письменника.

Я відкрив для себе його творчість, коли вже майже вийшов із підліткового віку, на той момент Фоулз давно припинив писати. «Вражених», третій роман письменника, подарувала на прощання моя дівчина, Діана Лаборі, у випускному класі. Роман вразив мене більше, ніж кінець стосунків, до того ж не єдиних. Відтак я познайомився з першими двома книжками Фоулза: «Лорелей Стрейндж» та «Маленьке американське містечко». З того часу я не читав нічого такого ж натхненного.

Своєю унікальною манерою Фоулз, здавалося, звертався безпосередньо до мене. Його романи були витонченими, живими, змістовними. Я, хоча й не був ніколи чийось фанатом, читав і перечитував книжки Фоулза, бо вони розповідали про мене, про стосунки з іншими, про складність залишатися господарем власного життя, про вразливість чоловіків та про крихкість нашого існування. Вони дарували силу та помножували вдсятеро моє бажання писати.

Після відмови Фоулза інші автори намагалися копіювати стиль, втягуючи його унікальний усесвіт, калькувати спосіб побудови сюжету чи мавпувати чуттєвість. Але я переконаний: ніхто не годен йому й до п'ят сягнути. Не існує другого Натана Фоулза. Любите ви його чи ні, але не можете не визнати, що Фоулз — неповторний автор. Навіть під час читання шрифтом Брайля достатньо однієї сторінки, щоб розпізнати його авторство. І я завжди вважав, що саме це — істинна ознака таланту.

Я також детально аналізував його романи, щоб збагнути, у чому ж секрет; потім визріла амбіція встановити з письменником контакт. Хоч не було жодної надії на відповідь, усе ж таки я багато разів писав Фоулзу через французьке видавництво та його агента в Штатах. А також відправив свій рукопис.

Згодом, за десять днів, в офіційній інформаційній розсилці острова Бомон я звернув увагу на оголошення про робоче місце. «Багряній троянді», маленькій книгарні на острові, потрібен був співробітник. Я надіслав резюме безпосередньо на поштову скриньку книгарні, і в той-таки день Грегуар Одібер, її власник, зателефонував мені по FaceTime, щоб повідомити про схвалення моєї кандидатури. До роботи треба було стати впродовж трьох місяців. Зарплатня невелика, але Одібер забезпечував житлом та дворазовим харчуванням у «Fort de Café», одному з ресторанів на площі селища.

Для мене було щастям дістати цю роботу, що, як можна було судити зі слів книгаря, давала змогу знайти час на власну писанину в натхненній атмосфері і завдяки якій, я впевнений, трапилася б нагода зустрітись з Натаном Фоулзом.

3

Капітан сповільнив судно.

— Земля просто по курсу! — закричав він, киваючи на обриси острова, що зринули на горизонті.

Острів Бомон, розташований на відстані сорока п'яти хвилин ходу судна від варських берегів, за формою нагадував круасан. Дуга — довжиною приблизно п'ятнадцять кілометрів, шириною — шість кілометрів. Острів завжди вважали природним скарбом, що потребує захисту. Перлина Середземномор'я з розмаїттям бухт із бірюзовою водою, вузькими затоками, сосновими борами та пляжами з чистим піском. Нескінченний Лазуровий берег без туристів, забруднень та бетону.

За ці останні десять днів я мав багацько часу на те, щоб збирати інформацію про острів, яку тільки можна було знайти. Від 1955 року Бомон належав сімейству італійських промисловців Галлінарі, яке на

початку 1960-х років інвестувало божевільні суми в облаштування острова, займаючись водопроводом і земляними роботами та створивши *ex nihilo*⁴ одну з перших пристаней для яхт на узбережжі.

З роками розвиток острова дотримувався чіткої грані: ніколи не жертвувати благополуччям мешканців заради так званої модернізації. Для острів'ян усі загрози мали дві виразні подоби: перекупників та туристів.

Щоб обмежити забудову, Рада острова ухвалила просте рішення щодо фіксованої кількості лічильників води. Та сама стратегія, що її тривалий час використовували в каліфорнійському містечку Болінас. Як результат — упродовж тридцяти років населення незмінно складало близько тисячі п'ятисот осіб. У Бомоні не було агентства з нерухомості: частина власності передавалася від сімейства до сімейства, інша — шляхом кооптації. Туризм стримувався завдяки ретельному контролю комунікацій із континентом. Як у розпал сезону, так і посеред зими єдине суденце — славнозвісний «Відчайдух», що його помилково називали поромом, — щодня виконував три рейси, не більше: о 8:00, 12:30 та 19:00 із причалу в Бомоні до Сен-Жульєн-ле-Роз. Усе це робилося по-старомодному: без можливості забронювати місце та відданні завжди переваги мешканцям острова.

Слід зазначити, що Бомон не був ворожим до туристів, але й ніщо не сприяло їхній появі: острів мав лише три кав'ярні, два ресторани та один паб; готелю не було, а місцеві орендували щось украй рідко. Проте що дужче переконували людей не приїжджати, то більш загадковим ставав острів і тому — популярнішим. Поруч із місцевими, які жили тут цілий рік, багаті мешканці тримали свої літні будинки. Протягом десятиліть промисловці й кілька артистів були в захваті від цієї пригожої, пасторальної, спокійної місцини. Власник гайтекового підприємства та двоє чи троє виноградарів спромоглися придбати тут вілли. Утім, хоч яким був рівень зірковості чи багатства, ніхто не випендрювався. Громада вітала нових мешканців за умови, що ті берегтимуть цінності, які весь час були заповітними на Бомоні. До того ж новоприбульці часто найбільш відчайдушно захищали свій прийомний острів.

Така замкнутість критикувалася, ба навіть вганяла у відчай тих, хто не належав до кола обраних. На початку 1980-х соціалістичний уряд спробував офіційно викупити Бомон, щоб перетворити острів на природний об'єкт, але насправді — щоб покінчити з його особливим статусом. У відповідь почалися масові протести, і уряд мусив відступити. І тоді влада змирилася з фактом, що острів Бомон — особливе місце. І ось за кілька кабельтових ⁵ від варських берегів розташована райська місцина, що омивається кришталевими водами. Частина Франції, яка була не зовсім Францією.

4

Зійшовши на берег, я поволік валізу вздовж причалу. Стоянка для яхт була невеликою, але гарно облаштованою, затишною, і на ній було людно. Містечко розташувалося довкола затоки, ніби амфітеатр: яруси кольорових будинків виблискували під металевим небом. Те, як вони сяяли, і їхнє розташування нагадало мені грецький острів Ідру, де я бував підлітком із батьками, але вже наступної миті, розгулюючи вузькими пологими вуличками, опинився в Італії 1960-х. Трохи згодом, піднявшись угору, я вперше роздивився пляжі з білими дюнами, і мені здалося, що це — піски біля Массачусетсу. Під час ознайомлення з островом — поки коліщата валізи вистукували тротуаром до центру міста — я збагнув, що унікальність та магічність Бомону полягає саме в цьому незбагненному поєднанні. Бомон був місцем-хамелеоном, неповторним, непідвладним класифікації, місцем, яке даремно аналізувати чи пояснювати.

Я швидко прибув на центральну площу. Провінційна на вигляд, вона ніби зійшла зі сторінок одного з романів Жана Жюно́. Площа Мучеників була вузловим пунктом Бомону. Тіниста місцина, оточена годинниковою вежею, пам'ятником, співочим фонтаном та майданчиком для гри в петанк.

У затінку виноградної лози пліч-о-пліч стояли ресторани «Un Saint Jean Hiver» та «Le Fort de Café». На терасі останнього я помітив сухорляву постать Грегуара Одібера, який саме доїдав артишоки з

перцем. Він скидався на олдскульного вчителя: сивувата чорна борідка, коротенька жилетка та довгий лляний пом'ятий піджак.

Книгар також мене впізнав і по-вельможному запросив до столу, пригощаючи лимонадом, наче мені було дванадцять років.

— Хочу попередити вас одразу ж: я закриваю книгарню в кінці року, — не церемонячись, заявив він.

— Як то?

— Саме тому я й шукаю працівника: навести лад, упоратися з рахунками та влаштувати генеральну інвентаризацію.

— Ви збанкрутували?

Він заперечно захитав головою, вимокуючи хлібом залишки маслинової олії.

— Але чому?

— Це більше нікому не потрібно. Діяльність стабільно йшла на спад роками, і ніщо вже не повернеться на свої місця. Зрештою, ви знаєте, що коїться: влада спокійнісінько дозволяє гігантам у мережі процвітати й не платити податок у Франції.

Книгар зітхнув, подумав кілька секунд і додав напівприречено, напівзухвало:

— Зрештою, будьмо реалістами: навіщо задовбуватись і йти до книгарні, коли ви можете в три кліки на айфоні зробити замовлення!

— Є безліч причин! Ви намагалися знайти покупця?

Одібер стелав плечима.

— Нікому це не цікаво. Сьогодні не існує чогось більш збиткового, ніж книжка. Моя книгарня — не перша й не остання з тих, які зачиняються.

Він вилив решту вина з графіна собі до склянки й залпом випив.

— Покажу вам «Багряну троянду», — сказав Одібер, складаючи серветку й підводячись.

Слідом за ним я перетнув площу й зайшов до книгарні. На смертельно нудній вітрині — книжки, які, мабуть, місяцями припадали пилом. Одібер відчинив двері й відійшов убік, пропускаючи мене.

Інтер'єр також був траурним. Через штори в приміщення не потрапляло світло. Полиці з горіхового дерева мали, безперечно, оригінальний вигляд, але на них стояли достобіса класичні, скрупульозні й навіть снобістські видання. Культура в її найбільш

академічному вияві. Почавши так змальовувати цього персонажа, я продовжував уявляти, як Одібера хапає серцевий напад, коли б його змусили продавати фантастику, фентезі чи манги.

— Я покажу вашу кімнату, — сказав він, вказуючи на дерев'яні сходи в глибині крамниці.

Книгар жив на другому поверсі. Моє помешкання було на третьому — довга вузька студія-мансарда. Я прочинив скляні скрипучі двері й був щасливий від несподіванки побачити балкон-терасу з видом на площу. Дивоглядний морський краєвид підняв мені настрій. Вулички, перш ніж прибитися до узбережжя, лабіринтом петляли між помашченими вохрою кам'яними спорудами.

Розібравши свої речі, я спустився до Одібера в книгарню, щоб він витлумачив, що від мене очікувалося.

— Вай-фай поганенько працює, — попередив той, умикаючи старий комп'ютер. — Часто потрібно перезавантажувати роутер там, нагорі.

Поки вмикався комп'ютер, книгар запалив газ на невеличкій плиті й насипав кави до моки⁶.

— Кави?

— Залюбки.

Одібер займався приготуваннями, а я тинявся крамницею. На корковій дошці над робочим столом висіли шпальти з «Livres Hebdo»⁷ часів, коли писав ще Ромен Гарі (я не дуже й перебільшую...). Хотілося розчехнути фіранки, познімати древні пурпурні килимки, від а до я реорганізувати стелажі та презентаційні стенди.

Ніби прочитавши мої думки, Одібер промовив:

— «Багряна троянда» існує з 1967 року. Нині книгарня не в найкращому стані, але колись це була ще та інституція. Багато французьких та закордонних авторів влаштовували тут зустрічі та автограф-сесії.

Він дістав із шухляди гостьову книгу в шкіряній палітурці й простягнув, щоб я її погортав. Як і очікувалося, я впізнав Мішеля Турньє, Жана-Марі Гюстава Ле Клезію, Франсуазу Саган, Жана д'Ормессона, Джона Ірвінга, Джона Ле Карре та... Натана Фоулза.

— Ви справді збираєтеся закривати крамницю?

— Без зайвого жалю, — заявив він. — Люди більше не читають, це так.

Я завагався:

— Можливо, люди читають щось інше, але читають вони завжди.

Італійська кавоварка закипіла, і Одібер вимкнув газ.

— Зрештою, ви ж розумієте, що я хочу сказати. Я не про розваги, а про справжню літературу.

Авжеж, ця славетна «справжня література»... З такими людьми, як Одібер, завжди наставав момент, коли мова заходила або про це, або про «справжнього письменника». Однак я ніколи нікому не дозволяв вказувати, що я мав чи не мав читати. Подібна ж манера братися судити, що називається літературою, а що ні, здавалася мені безпардонною.

— Ви багато кого знаєте зі справжніх читачів? — оживився книгар.

— Я вам кажу про читачів-інтелектуалів, які присвячують чимало часу читанню серйозних книг.

Запалюючись усе дужче, він продовжив, не чекаючи на мою відповідь:

— Серед нас скільки залишилося справжніх читачів у Франції? Десять тисяч? П'ять тисяч? Можливо, менше.

— Думаю, що ви песиміст.

— Ні, ні! Потрібно змиритися: тут розпочинається літературна пустеля. Тепер усі хочуть бути письменниками і більше ніхто не читає.

Щоб закінчити цю розмову, я вказав на фото Фоулза в альбомі.

— Ви знайомі з Натаном Фоулзом?

Недовірливо скривившись, Одібер насупив брови.

— Трохи. Зрештою, настільки, наскільки взагалі можливо бути знайомим з Натаном Фоулзом...

Він подав мені горнятко кави, за кольором і консистенцією схожої на чорнило.

— Коли Фоулз приїхав сюди з презентацією книги в 1995 чи 1996 році, його нога вперше ступила на цей острів. І він одразу ж у нього закохався. Я навіть допоміг йому придбати тут будинок — віллу «Південний Хрест». Та згодом наші стосунки майже зійшли нанівець.

— Він усе ще інколи заходить до книгарні?

— Ні, ніколи.

— Якщо я з ним побачусь, то, як ви гадаєте, він погодиться підписати для мене книжку?

Одібер, зітхаючи, труснув головою:

— По правді, раджу вам забути, бо це неминучий шлях потрапити під кулю.

ІНТЕРВ'Ю НАТАНА ФОУЛЗА ДЛЯ «ФРАНС ПРЕС»

«Франс Прес», 12 червня 1999 року [уривок]

Ви підтверджуєте, що в тридцять п'ять років на піку слави облишаєте кар'єру романіста?

Так, я покінчив із цим усім. Десять років я серйозно писав. Десять років поспіль щоранку дупа, приклеєна до стільця, погляд, утуплений у клавіатуру. Не хочу більше такого життя.

Ваше рішення остаточне?

Так. Мистецтво вічне, життя коротке.

Однак торік ви оголосили, що працюєте над новим романом, зімпровізовано названим «Непереможне літо»...

Проект так і заглух на етапі начерків, я цілковито його закинув.

З яким повідомленням ви звернетесь до численних читачів, які чекають на ваше наступне творіння?

Щоб припинили очікувати. Я більше не пишу книжок. Хай читають інших авторів. Такого добра вистачає.

Чи складно писати?

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію книги.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.